

01.04.2022

Sisäministeriö

Viite VN/31772/2021

Asia Suomen Akatemian lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Suomen Akatemian lausunto sisäministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Suomen Akatemia kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi ulkomaalaislain muuttamisesta.

Yleistä

Suomen Akatemian tehtävänä on edistää tieteellistä tutkimusta ja tutkimusedellytyksiä, toimia asiantuntijana tiedepolitiikan kehittämisessä ja toimeenpanossa sekä osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Akatemian toiminta tukee kansainvälisesti houkuttelevien osaamis- ja innovaatioekosysteemien rakentumista, kansainvälistä tutkimusyhteistyötä ja tutkijoiden houkuttelua Suomeen.

Akatemia rajaa lausuntonsa koskemaan lähinnä tutkijoiden asemaan liittyviä ehdotuksia.

Esityksen tavoitteet

Suomen Akatemia pitää Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman mukaista tavoitetta työperäisen maahanmuuton lisäämisestä kannatettavana. Erityisen tärkeänä Akatemia pitää tutkijoiden maahantulon esteiden poistamista ja kaikkia toimenpiteitä, jotka tukevat tutkijoiden houkuttelua Suomeen.

Kansallisen TKI-tiekartan mukaisesti Suomen kilpailukyky ja hyvinvointi rakentuvat osaamiselle, tutkimukselle ja innovaatioille. Tiekartan tavoitteena oleva TKI-toiminnan kasvu edellyttää, että kotimaisen osaamis- ja koulutustason noston lisäksi Suomen tulee olla entistä houkuttelevampi kansainvälisille tutkijoille, asiantuntijoille ja TKI-ammattilaisille. Työ- ja koulutusperusteista maahanmuuttoa ja sektoreiden välistä liikkuvuutta on helpotettava. Osaamisemme ja tutkimus- ja innovaatioympäristömme on houkuteltava myös kansainvälistä tutkimusrahoitusta ja investointeja Suomen ulkopuolelta.

Opiskelijoiden ja tutkijoiden maahantulon helpottaminen ja nopeuttaminen palvelee tiekartassa linjattua tavoitteita Suomen vetovoimaisuuden lisäämiseksi, vaikkakin on yksittäisenä toimenpiteenä riittämätön.

Esityksen sisältö

Ehdotuksessa esitetään, että Maahanmuuttovirasto myöntäisi pitkäaikaisen, ns. D-viisumin sellaisille kolmannen maan kansalaisille, joille on myönnetty opiskelijan tai tutkijan oleskelulupa sekä edellä mainittujen perheenjäsenille.

Ehdotuksessa on todettu, että osaajien maahanmuuton vauhdittamiseksi tarvitaan laajasti erilaisia toimia. Yksi tapa nopeuttaa maahantuloa on pitkäaikainen viisumi, joka mahdollistaa Suomeen tulemisen välittömästi oleskeluluvan myöntämisen jälkeen, sen sijaan että henkilö odottaisi oleskelulupakortin toimitusta ulkomailla.

D-viisumin turvin kyseisten henkilöiden maahantulo Suomeen voisi nopeutua noin viikolla. Viikko on lyhyt aika kansainvälisessä rekrytoinnissa, mutta toisaalta kaikki prosessia nopeuttavat seikat lisäävät osaltaan kansainvälisen rekrytoinnin sujuvuutta ja houkuttelevuutta niin työnantajan kuin työntekijänkin näkökulmasta. Toisaalta viisumin hankinta lisää maahantulon kustannuksia, koko perheen kyseessä ollessa merkittävästikin. Nähtäväksi jää, kuinka paljon viisumimenettelyä käytännössä hyödynnettäisiin.

Suomen Akatemia kannattaa ehdotusta D-viisumin käytön laajentamisesta koskemaan opiskelijoita ja tutkijoita sekä heidän perheitään. Samaan aikaan Akatemia korostaa hallituksen esitysluonnoksessakin todettua tarvetta toteuttaa laajasti erilaisia toimia maahantulon sujuvoittamiseksi ja suomalaisten tutkimusympäristöjen sekä yhteiskunnan kehittämiseksi sellaisiksi, että ne houkuttelevat kansainvälisiä huippuosaajia eri maista. Kilpailu näistä osaajista on kovaa, kuten esitysluonnoksessakin on mainittu.

Suomen Akatemia pitääkin tärkeänä, että maahantulokäytänteiden muuttamisen lisäksi jatketaan myös muiden keinojen pohtimista, joilla Suomesta tehdään houkuttelevampi kansainvälisille tutkijoille, asiantuntijoille ja TKI-ammattilaisille.

Lopuksi

Hallituksen esitysluonnoksessa (s. 24) on lainattu Suomen Akatemian Tieteen tilastilastoja, joiden mukaan yliopistosektorin opetus- ja tutkimushenkilöstö kokonaisuudessaan on entistä kansainvälisempää, mutta vaihtelu ulkomaalaisen opetus- ja tutkimushenkilöstön osuuksissa yliopistojen välillä on suuri. Ulkomainen opetus- ja tutkimushenkilöstö teki vuonna 2019 noin 4 300 henkilötyövuotta. Tutkijoiden osalta korostuu liikkuminen maasta toiseen, jolloin hyvä maine sujuvien maahantulomenettelyjen osalta on tärkeä tekijä houkuteltaessa ulkomaisia tutkijoita maahan. Globaali kilpailu osaavista tutkijoista on kovaa, mutta laadukkaan TKI-toiminnan ylläpitäminen ja parantaminen on välttämätöntä Suomen kansainvälisen kilpailukyvyn kannalta.

Suomen Akatemian myöntämällä rahoituksella palkattavan tutkimushenkilöstön rekrytoivat tutkimusorganisaatiot, kuten yliopistot, ammattikorkeakoulut ja tutkimuslaitokset. Akatemia pitää tärkeänä, että keskeisiä tutkimusyhteisöä edustavia järjestöjä sekä tutkimusorganisaatioita kuullaan ja niiden mahdollinen palaute otetaan huomioon hallituksen esityksen valmistelussa, ja että tutkijoiden maahantuloa koskevia menettelyjä ja käytäntöjä kehitetään tiiviissä vuoropuhelussa tutkimusorganisaatioiden ja -yhteisön kanssa.

Lopuksi Suomen Akatemia korostaa, että säädösmuutokset ja muut erillistoimet parhaiden ulkomaisten jatko-opiskelijoiden ja tutkijoiden houkuttelemiseksi tulemaan ja asettumaan Suomeen jäävät kuitenkin tehottomiksi, mikäli korkeatasoisen tutkimuksen ja sen infrastruktuurien edellyttämät resurssit eivät ole riittäväällä tasolla.

Johtaja

Katja Majamaa

Johtava lakimies

Maarit Saarela

Jakelu

Sisäministeriön maahanmuutto-osasto